

QUINZE ANYS DE COMEDIANTS

Rien ne va plus

Comediants fan quinze anys. Ara preparen, a Canet, un nou espectacle —«La nit»—, una sèrie de televisió basada en el mateix muntatge i un llibre. Tota una estructura festiva, dins el millor estil del grup, per a un aniversari que cal començar a celebrar ja, amb l'entrada de l'estiu.

A. Robles

Parlar a Catalunya de teatre de carrer o simplement parlar de teatre significa referir-se i detenir-se a analitzar el que han estat, el que són i el que representen Els Comediants. Un grup que provocà als inicis, en els anys 70, una forta polèmica amb l'espectacle *Non plus plis*, que contribuï decidivament a fer del Carnaval de Venècia el que ara és, un esdeveniment turístic de primera magnitud, que va saber crear el Festival Internacional de Teatre de Tàrraga, que deixà astorades 10.000 persones a Avinyó, el 83, quan representaren l'espectacle *Els dimonis*, que encara alcen bambolles quan interpreten *Alè* i que estan disposats durant les pròximes setmanes a llançar la casa per la finestra per celebrar el seu quinzè aniversari.

Els Comediants tenen la casa a Canet de Mar. En realitat, viuen allí des de 1975. Fa alguns anys tingueren l'oportunitat de fer-se amb una immensa casa, «Vil·la Soledat», on conviuen de forma comunitària, i a la qual s'accedeix a través d'un camí ombrívol, ple de vegetació. La darra reforma de Vil·la Soledat data de 1916. La casa és pintada de blanc i té al dedins unes habitacions espaioses, de sostres alts i grans finestrals que deixen entreveure la caòtica vegetació que ho reodeja tot.

Des de la llinda cridem ¡hola!, però ningú no ens

Comediants, sota la seua nova cúpula geodèsica, a Canet.

contesta. Finalment, davalla una dona per les escales, ens saluda i ens fa passar a una estança enorme. Jaume, el portaveu dels Comediants, ens atén. Iniciem la conversa, que es prolonga al llarg de quasi hora i mitja. Hi anem traient, de mica en mica, records i vivències. «Quinze anys, en la història personal de cadascun de nosaltres, és molt de temps. En la vida d'un còmic, quinze anys és quasi una eternitat, una eternitat que comença per a Comediants el 1970, quan uns alumnes del Centre d'Estudis Artístics d'Aribau muntaren un espectacle, originen un curiós soroll en la vida teatral catalana i reben els primers aplaudiments per això».

«El *Non plus plis* va ser el nostre primer muntatge. La composició dramàtica està basada en la mena de comunicació directa que proposava al públic i que trencava les unitats d'espai i de temps que llavors eren habituals. L'espectacle estava integrat per personatges carnavalescos: gegants i capgrossos, que representaven una farsa de la postguerra espanyola, i que oferia com a única via de sortida l'autoafirmació de Catalunya com a poble. El vam titular així perquè aleshores era amb nosaltres Arrizabalaga, un músic que actualment treballa amb Els Joglars, i que, quan ens veia treballar en el muntatge, sempre exclamava: 'Això que feu vosaltres és el non plus ultra'. L'únic que vam fer en el títol va ser

canviar-lo un poc. També li devem el nom com a grup, perquè quan volia ficar-se amb nosaltres ens deia: 'No feu teatre, feu comèdia'».

«Al cap de poc de temps estàvem passejant el *Non plus plus* per totes les festes majors que se celebraven a Catalunya».

Un any després, el 1972, Els Comediants muntaven un nou espectacle: *Catacroc*. Adreçat als xiquets, era un calaix de sastre on es donaven la mà titelles, pallassos, acrobàcies i diferents classes de jocs. Va ser presentat per primera vegada a Vigo, i la repercussió d'aquest treball va sorprendre inclús els mateixos components del grup. L'experiència amb els xiquets es traduïa en poc més que una catarsi, d'on els espectadors eixien duent-se a casa trossos de moqueta, cadires i diaris com a record de l'espectacle presenciat. El 1975 és una data important per al grup, ja que s'hi produeix la primera escissió.

«Havíem arribat en un punt en el qual ens calia un local per treballar. El primer que ens l'oferí va ser l'ajuntament de Canet i cap allí vam dirigir els nostres passos. Llavors hi va haver gent que va preferir restar a la ciutat i optar per un teatre de text, diferent al que estàvem fent. Anna Lizarán, Imma Colomer i Fermí Reixach ens van abandonar per integrar-se al Lliure».

«Per aquell temps, 1975, vam convidar els components de la Companyia Elèctrica Dharma a treballar amb nosaltres i compartir les nostres experiències. Vivíem junts en una casa en què tot just si cabíem, situada enfront d'un col·legi que es deia «Divina Pastora». No va passar molt de temps sense que comencessin a produir-se els primers comentaris al poble. Que si per la nit fèiem orgies, que si érem maricons, que si tocàvem les nenes quan sortien de col·legi, que n'havíem violat una. En fi, cadascú adornava la nostra manera de viure com més li acomodava. Vist en perspectiva, les reaccions semblen lògiques. Atemptàvem davant uns principis morals conservadors contra els més fonamental de tots ells: el de la família».

Afortunadament va arribar la televisió. Els comediants gravaren per al canal català de TVE vint-i-quatre programes de *Terra d'escudella*, i la imatge del grup dins la població canvià ra-

dicalment. De l'odi, passant per la legitimació que atorga un mitjà de comunicació i l'aurèola de què dota a qui retrata, els habitants de Canet passaren a sentir-se orgullosos de comptar entre ells amb un grup teatral tan reputat. L'organització de les Sis hores de Cançó de Canet i del Canet Roc acabaren d'emblanquir els darrers comen-

taris que encara s'escollaven sobre el grup d'actors. El 1978, Els Comediants inauguren un cafè-teatre a Canet de Mar, anomenat Odeon, on grups com l'Odin Teatret de Dinamarca o el Piccolo Teatro di Pontedera (Itàlia) presenten les seues produccions amb gran èxit. Aquests primers con-

tactes amb grups estrangers van possibilitar diverses gires de Comediants per Europa. La ciutat italiana de Bèrgam els acollí un dia, i, com diu Jaume, es quedà al·lucinada.

«La nostra estada a Bèrgam, on vam anar per dues setmanes i ens vam quedar dos mesos, va ser divertidíssima. S'hi havien donat cita un gran nombre de teòrics i grups de teatre i el tema de què més s'hi parlava llavors era el de la recerca del teatre antropològic. Recorde com, enmig de conferències asenyadíssimes, nosaltres irrompiem a colp de petardada, duent capgrossos i armant un enrenou de can Déu. Ells, que eren capaços de travessar un continent per tal de trobar un australià que conservava una festa de temps immemorial, al·lucinaven amb les nostres posades en escena. Va ser llavors que vam idear el nostre nou espectacle *Sol solet*, que intentava arreplegar totes les propostes que fins llavors havíem defensat».

Sense un estil concret que el definisca, *Sol solet* és alhora comèdia de l'art, titelles, circ, ombres xineses, i una lloança al sol de primavera. L'espectacle seria traslladat posteriorment a un llibre que obtingué el premi Laus 84 Adgfad, el premi Catalònia d'il·lustració de llibres i el Premio Nacional del Ministeri de Cultura a la millor edició de 1984.

Sol solet deixà encantat el director de la Biennial de Teatre de Venècia, Maurizio Scaparro, qui, arran d'aquest primer contacte amb el grup català, els encarrega l'organització de tota la part

Dos muntatges de Comediants, l'un tancat i, l'altre, al carrer.

de teatre de carrer de la Biennial. S'afegeia la curiosa circumstància que l'encontre de teatre coincidia amb el Carnaval. No hi hagué problema de finançament, i això va permetre als integrants de Comediants la possibilitat de dissenyar un espectacle inaudit: l'animació del carnaval de Venècia durant quatre dies. Tot un repte. Es dugué a terme un estudi precís del que havien estat aquests carnivals, els orígens, els quadres, els gravats, van ser consultats folkloristes i antropòlegs.

El dia del començament de la festa, els venecians veieren davallar un àngel des del campanar de Sant Marc llançant pètals de flors al públic. En el sòl, l'àngel era esperat per una cort: el carnaval quedava inaugurat. Durant els dies que hi van seguir, els actors catalans passejaven pels carrers un bou de cartó, enmig d'anades i vingudes d'un grup de dimonis, llançant focs d'artifici i aconseguint que la població participàs de la festa. El bou, a la fi, era cremat enmig del ressò de les traques i es posava punt final a una festa de foc que en temps passats havia estat de sang.

Era 1980. L'any següent, 60.000 espectadors esperaven l'aparició dels Comediants. L'exèrcit va haver d'intervenir per desallotjar els ponts de la petita ciutat italiana, que quedà absolutament col·lapsada. Els comerciants feien l'agost venent les tradicionals màscares i el carnaval venecià es convertia en un esdeveniment turístic de primera magnitud.

«Després de Venècia, l'alcalde de Tàrrrega ens encarregà l'organització de

la festa major. Ell volia que fos només un dia. Nosaltres li vam proposar tres dies, tres nits i la participació de trenta grups de teatre. Passà el mateix que a Venècia».

A hores d'ara, com tothom sap, aquella primera festa major ha esdevingut un Festival Internacional de Teatre, té un pressupost de molts milions de pessetes, és sostingut directament per la Generalitat i acull cada any el bo i millor del món de la faràndula internacional. Farts ja de participar com a organitzadors i animadors de festivals i festes, Els Comediants comencen, a partir de Tàrrega, una etapa de creació d'espectacles que es concreta en *Alè* i *Sarau*.

Sarau és un muntatge que té com a base el ball, les típiques revetles populars de què es nodreix tan bé la cultura mediterrània. Es representava a espais oberts, els actors barrejats amb el públic i comptava amb el suport directe d'una orquestra. Els personatges que assistien a aquest ball ens feien possible de ridiculitzar-los o de posar-los en situacions extremes o de contradicció. «Intentàvem, com hem fet en quasi tots els nostres treballs, subvertir l'ordre: ja sia social o moral».

Després de *Sarau*, *Alè*, una obra estrenada a París el 1984. «Si en anteriors espectacles parlem de l'infern i del sol, en *Alè* parlem de l'home. Aquest muntatge va ser dut també al cinema per Carles Mira, i el vam titular *Karnabal*. Va ser una experiència ben interessant, però, en cert sentit, fallida, perquè el producte final ens deixà insatisfets a tots».

Karnabal va ser presentada per pri-

DOMÈNEC UMBERT

«La televisió va fer que el poble de Canet deixés de fer-nos la vida impossible».

mera vegada a la Mostra de Cinema del Mediterrani amb desigual acollida. Poc de temps després, el grup empenia una gira per Andalusia amb espectacles com *Alè* i *Dimonis*. L'endemà de presentar *Alè* en el pati de Triana de la capital andalusa, el diari *ABC* publicava en primera plana una fotografia d'una escena de l'obra en què els actors apareixien nus. El titular de la informació deia: «Así menosprecian nuestras tradiciones los catalanes». A dins del diari es donava a entendre que la intenció dels actors amb *Alè* i els *Dimonis* era burlar-se de la tradició mariana andalusa. La provocació del rotatiu va tenir efecte i des d'aleshores allí on actuaven els Comediants començava una croada. Misses de desgreuge, repartiment d'octavilles, agressions ultres.

«Ens vam trobar enmig d'una histò-

ria que no era, evidentment, la nostra. Ens vam sentir utilitzats, menyspreats, i enmig d'uns enfrontaments que, més que recordar el segle XX, ens tornaven a les lluites celtibèriques. En fi, tot això ja ha passat. Ara el que importa és que estem a punt de celebrar el quinzè aniversari i que estem preparant un nou espectacle, *La nit*, una sèrie de programes de televisió basada en el mateix tema i un llibre, *Somnis*, que està també a punt de sortir, igualment amb el leit motiv de la nit. Al mateix temps s'està acabant la construcció d'un espai en el qual, a partir d'ara, treballarem i on uns altres grups podran representar també les seves obres. Igualment realitzarem durant els dies 3, 4 i 6 de juliol diverses representacions de *Dimonis* al Poble Espanyol de Barcelona».

«*La nit* és encara un espectacle que està coent-se. Formarà part d'una tri-

X CAMPANYA CARLES SALVADOR

Cursos intensius d'estiu de Llengua i Cultura del País Valencià al juliol i a l'agost

Nivells	Horaris
Iniciació castellanoparlants	
Elemental	9,30 hores
Mitjà	19 hores
Superior	
Preparatori professorat	

Cursos especials:

- Cursos recuperació (a qualsevol nivell acadèmic).
- Cursos per correspondència.

En acabar el curs, els alumnes obtindran un certificat acreditatiu vàlid per a oposicions, contractes de treball, etc.

INFORMACIÓ:

**Centre
Carles Salvador**

Moratin, 15-6a. 46002-València. Tel. 351 17 27

Acció Cultural del País Valencià

logia en què participen també les obres *Alè* i *Sol solet*. De moment, el que hem fet en *La nit* és definir l'espai de temps que calia treballar —entre la llum del capvespre i l'alba— i després dividir les accions que realitza en aquest temps la gent: dormir, treballar, anar de copes... A partir d'aquestes premisses, una mica simples, estem muntant l'estructura dramàtica. Serà un espectacle de difícil representació en un teatre normal i per això caldrà buscar espais polivalents on donar a conèixer l'obra».

L'èxit en aquest cas està encara per veure. Hi ha alguna cosa, no obstant això, en tots els muntatges de Comediants que quasi el garanteix. Començant per l'especial comunicació que estableixen amb el públic allà on es troben: Mèxic, Lisboa, Venècia, Avinyó, la frescor de les obres, l'esforç que posen en cada treball i la il·lusió que no semblen perdre ni quan estan posant per a unes fotografies. A més de *La nit*, les màximes esperances del grup són ara posades en aquest espai que s'han construït a la casa de Canet, una cúpula geodèsica, amb una estructura lleugera de metall i de lona, amplíssima i que els permetrà preparar els espectacles de manera conscienciosa.

«A mi em sembla molt bé —diu Jaume— que cada ciutat tingui un teatre de puta mare, però el que no es pot oblidar és que hi ha una altra mena de teatre que ofereix molt a l'espectador i que necessita, per desenvolupar la seva tasca, d'estructures polivalents. En aquests moments és absolutament desproporcionat el repartiment de diners que està fent la Generalitat entre la gent que fem teatre. Els Comediants sempre hem deixat molt clar la manera que tenim de veure la vida i d'enjudiciar el treball dels polítics. Jo sento moltíssim que el senyor Pujol s'empiï si el traïem en una obra com a capgros, em dol la seva manca d'humor; i em dol també aquesta mentalitat mesquinista i de centre catòlic que el pujolisme, amb els seus escarafalls, està ajudant a crear a Catalunya. Estic orgullós de ser català, no m'hauria agradat néixer a Escandinàvia, em sento universal, perquè sóc d'aquesta terra en concret, però em molesta profundament que per mantenir la identitat de país se'm limiti tant la meua cultura a una ideologia en concret. Hi ha una afirmació prou desgraciada, em sembla que de Torras i Bages, que diu: 'Catalunya, serà cristiana o no serà', i de la qual haurien de fugir els polítics pujolistes. La vida, la cultura, la gent, les ideologies són múltiples i plurals...».